

Dr. Erdélyi László.

Ma, amikor magyar fajtánk semmivé lett társadalmi erőinek országmentő ujjáteremtése legsürgősebb feladatunk, megbecsülhetetlen értéket jelent számunkra dr. Erdélyi László egyet. tanár történelemtudományi munkássága, mely a magyar tudományos világ részéről máris a legkitünőbb elismerésben részesült: dr. Erdélyi László munkássága, történelemtudományi felfogása, megállapításai forradalmat okoztak a tudósok között, régi elméleteket, megállapításokat döntöttek halomba, új alapot adtak a magyar történelemírásnak. Dr. Erdélyi László tullepve a történelmi tünetek — kronologiai és eseménytörténelem — történelemírásának szűk keretein, a régi magyar társadalom életének nyomait kutatta föl, s lankadatlan, áldozatos munkájával hű képet alkotott az Árpádkori magyar társadalom életéről és viszonyairól. A feltárt kép új, magas polcra helyezi az Árpádkori magyarságot, társadaloméletük a középeurópai helyzetük ezer velejáróját figyelembe véve az egyetemes társadalomtörténet szempontjából is megkülönböztetett helyet jelöl ki számukra. Fejlett, kulturált társadalmiságuk legfőbb ereje volt a honfoglalás, országépítés nagyszerű erőinek, társadalompolitikájuk kivitelben és vívmányokban a magas kulturáltságot feltételező öntudatosság ragyogó bélyegét viseli magán. Dr. Erdélyi László munkássága nyomán az Árpádkori társadalomélet oly tapasztalatok levonását, oly rámutatások felismerését eredményezi a mai magyarság számára, melyek egyedül elég erősek a társadalombábbá lett, pusztulásnak indult nemzet új életre keltésére.

Dr. Erdélyi László a pozsonymegyei Zsigárdon született 1868-ban. Mint kitünő tanulót hatodik gimnazista korában felvették Pannonhalmán a benzés rendbe, érettségét is a benzések győri főgimnáziumában tett 1887-ben. Mint tanárjelöltet a budapesti egyetemre küldték, hol főleg a történelemmel foglalkozott. Doktori értekezését Szilágyi Sándor a „Századok“-ban úgy mutatta be, mint amely nem mindennapi tehetségről tanuskodik. Mint fiatal pannonhalmi tanár élénk irodalmi tevékenységet fejtett ki, majd 1899-ben, miután a főapát kinevezte a rendtörténet főszerkesztőjévé, nagy buzgalommal fogott a pannonhalmi Szent Benedek-rend nagy történetének megírásához.

A királyság első századaiban a művelődés története a Szent Benedek-rend klostromaiban központosul és innen indul ki az országnak nemcsak vallásos, erkölcsi és szellemi nevelése, hanem gazdasági fejlődése is. A rend történetének megírásával teljes felkészültség és beható tudományos vizsgálódás alapján Árpádkori művelődéstörténetünk igen jelentős része készült el, a munkában széles látókör, éles kritika, igazságszeretet és elfogulatlanság jellemzi az író. A munka nemcsak adathalmaz, hanem tökéletesen feldolgozott história, melyet bár Erdélyinek több dolgozó társa volt, egységes tudományos szellem hat át.

Dr. Erdélyi Lászlót 1906-ban munkássága jutal-

mául a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagul, a Szent István-Társulat Tudományos és Irodalmi osztálya tagul választotta.

Egész sereg értekezés, tanulmány munkálása után írta meg dr. Erdélyi László második nagy munkáját „A tihanyi apátság története“-t (I. 1055—1701.), mely hat évi gondos tanulmánya eredményét foglalja magában. Kicsiben egész Magyarország története ez a mű, melyben igen sok a műveltségtörténeti ismertetés, gazdasági, társadalmi szempontokból való megvilágítása az adatoknak.

1911-ben a kolozsvári Ferenc József Tudomány

Egyetem tanárává nevezték ki dr. Erdélyi Lászlót, aki a katedrára lépve, nagyszabású terv megvalósítását tűzte ki célul maga elé. Ez a cél egy összefoglaló magyar művelődéstörténet szerkesztése, melyet tanítványaiból szervezett irogárda segítségével akart megalkotni, a világháború közbejöttével egyelőre meghiúsult, bár egy nagyértékű kötetét „Az Árpádkori magyar művelődéstörténet“-et megirt és saját költségén kiadott. A mű megjelenése után, annak ujszerű megállapításai élénk polemikát okoztak Tagányi Károly orsz. levéltárnokkal, ami újabb két kötetet eredményezett.

Dr. Erdélyi László tervét most benzés tanárok segítségével akarja megvalósítani s a hiányzó kötetek egy részének megírására 70 ezer koronát ajánlott fel honorárium képen.

Fetter Gyula.